

Sinismen libertadea gai garrantziduna ta saltsaduna degu gaurko egunean bai Elizan bai mundu guzian. Aspaldi ontan kolore guzietako Kristanetan makifia bat eztabalda ta berriketa sortu da. Batzar, itzaldi, aldizkari ta idaztietan jo diote arazo orri. Bitartean Eliza ixillik, ezer esan gabe berari buruz bere lenongo dotriña ez bada. Ori-dala-ta ordu ontako Batzar nagusiak, ia zer erantzun emango dion ainbeste istillu ta keskari jakin nairik dago mundu osoa, baita gu ere, zai gaude, gure errian protestante ta beste sinismenetako jarrailleak ugariak ez izan arren.

Badira batzuek, erantzun berrien bearrik ez dala pentsatzen dutenak. Batzu oien iritziz, Elizak bere garaian esan zuen esan bear zuena eta gaurko Konzilioak ezdu ezer ere gafieratzerik.

GAURKO ARAZO EDERRA

Gregorio XVI'ak "Mirari vos" izeneko enziklikan; Pio IX'ak "Quil pluribus" ta "Quanta cura" fama-tuetan eta, batez ere, "Syllabus" izena dun agerian; Leon XIII'ak "Diuturnum", "Inmortale Dei" eta "Libertas"-en; Pio X'ak, "Lamentabilis sane exitu", "Pascendi" ta "Dominici gregis" enzikliketan—beste idazki asko aitatu gabe—gai berari buruzko Elizaren pentsaera ao batez zabaldu ta erakutsi dute.

Baditugu gero Pio XI eta Pio XII'ren irakasketa ugari ta argaiak beren aurrekoen dotriñak egietsi ta indartu egiten dituztenak.

Urteak zear emandako idazki guzi oietan Elizaren pentsaera argi ta garbi ikusten da. Laizismoa, li-

KARLOS SANTAMARIA'K

beralismoa, konzientzi ta kultoen azkatasuna ta beste orrelako jokatibide ta irakaskintza, katoliko pentsaerak ezin egosi ta kondenatu bear ditu nai ta naiez. Ontaz, guziak bat datozte, bestela egunari gaua deitzea izango litzakela-ta.

Baŕian kondaira ez da ontan bukatzen, eta gauzak ez dira orren simple ta errezak ere.

* * *

Naiz ta iraunkorra ta betikoa izan, Elizak, Edestian egon bear duan ezker, mundu aldakor ta mugikor ontatik aterako ekaiekin, alegia, ludi ontatikako jende, izkuntza, era ta ideiekin egin bear du bere eginkizuna. Errietako gogoak ta ideolojiak, oiturak ta arazoak aldatu egiten diran aranz, Elizak ere Edestiari jo bear dio, bere mi-xiari ez utsegitearren.

XIX'garren mende ezker ere gauzak asko aldatu dira munduan. Gaurko gizadiaren arriskorik andiena liberalismoa ez da, ez baizik materialismoa ta totalitarismoa.

Badaude ahal ta indar larriak personaren eskurik ezagutu nai ez dutenak, ezta ere izpiritu ta erlijioen egipideak. Baliteke biar edo etzi Hitler berri bat sortzea giza ta mundu guzia menperatu nairik. Norafio eldu ahal litzaken, bide or-tatik, giza-libertadearen etsaiak, ez dakigu, gaurko teknikaren ahalak izugarri andiak bai dira.

Gaurko demokraziak arrisku orri

gogor-egin nai diote-ta agerian da-go oraingo demokrazi oiek, ez antziñako liberalismoari baizik beste joku berriari ekiten diotela.

Politiko-iztegi bera guziz aldatu da-ta ezin aspaldiko itz berak erabiltzen jarraitu diteke. Gure jende geienak ezin ulertu lezakete Pio IX'ak ospatutako dotriñaren esan-nai egiazkoa, 1840'garren urteko itzak sentsurik ere ez dutelako gaurko gizon-emakumentzat.

Lenengo liberalen ustez erlijio li-bertadeak indiferentismo, siniste-ajolagabetasun ta sinisgabekotasu-nean zeukan ofiarri nagusia. Ori egiazko ereji bat izan-ta Elizak kondenatu bear zuen, nai ta naiez. Eguneon berriz, gaiari beste aldetik begiratzen zaio. Gizona, nai duna sinisteko edo ez sinisteko Jainkoa-ren aurrean libre ez badako ere (Egia bakarra dala-ta) ifiorik ez du eskubiderik giza barreneko itzaldi ta artu-eman ontan sartzeko. Au ez daukagu erejitzat, ez baizik itxa-soa bezain andiko egitzat.

Gaurko arazoa au da. Bi aldetako ideolojiak —gauzak errazteko “espiritualismoa” ta “materialis-moa” izendatu ditzakegunak— bu-ruz buru arkitzen dira-ta batek edo besteak garaille ateratzeak, bi-arko munduari oso ezberdifeño abiadura eman lezaioke.

Elizak egokera oni arpegi eman bear dio eta ontarako beste erlijioe-kin batasun andi osatu bear du len bai len. Onelako jokuaeren arau ta lege nagusia elkarrekiko leial-

tasuna ta erlijioke pluralismoaren jokabidea izan bear du. Ezin lezateke ordu ontan jende erlijiodunak elkarri burruka egin.

* * *

Mugimendu ta aurrerapen bear ori bi iturburuetatik datorkio Elizari.

Lenbizi, Edestiarengandik, arestian ikusi degunez. Eliza bere muiflean beti berbera dala ere, Edestiko leku-denbora igeskorran barrena bizi da ta inguruetako elementoak artu ta erabilli bear.

Baſian bear orrek beste jatorri nagusi bat badu, bere barnean bertan datzan indarra dana. Barneko indar ta abiadura onek ez dio Elizari beſiere egonaldirik laketzen.

Aro guzletan, Jainkoak maixu ta santu berriak, bakoitza bere jatorrizko berritasunarekin, sortu arazi ditu Eliza barruan, bere sasoiari. Kristau espiritualidadeak orrelako bideen bitartez amaika arpegi berri azaldu ditu, geroago baſio ugariegoak, Kristo-etorkiaren aberasutasuna erakusten digutenak.

“Eliza ezta sekula arriztuta gelditzen —esaten zuen Pio XII'ak, 1946'en urtean— Aro eta mende-kotako bideari jotzen dio etengabe, baita aldi ta ordu bakoitzari egokitu ere. Au da bere egokierazko lege sakona, batzuek oportunistotzat jotzen dutena, ain asmo ederra susmatzeko gai ez diralako”.

Egokierazki lege au oso gauza garrantziduna da, Eliza biziaren gaurko gertaerak ulertzeko.

Oraingo ordua ekumenismoaren ordua degu. Makifia bat teologo asi da gure munduko baloreak saiets guzietatik begiratzen, naiz ta balore oien arteko batzuek katolikoak ez izan ere, estima andia merezi dutelakoan.

Lan orri jarraitzeko bearra baſio bearrago da erlijioke libertadearen problema argiratzea.

Gizon-Egia elkarrekiko artu-emanen Telojia, osatu ta sakondu bear da oraingoan. Ori da gaurko arazo ederra; ta ziur gaude Batzar nagusiak ez diola ontan biotz oneko jendeen usteari utsik egingo.